

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGLÉBEN HETEMKÉNT EGYFIZET:
szombaton és egyes rendkívüli alkalomkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közelelér (városbázis,
Földszint 7. sz. Ide küldendő a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája, ide küldendő az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Polgármesteri jelentés 1907. évről.

Bemutatott Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1908. évi október hónapban tartott közgyűlésén.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottsági Közgyűlés!

Polgármesteri jelentésemet az 1907. évről a következőkben terjesztem elő:

Az 1907. év a nyugodt és eredményes munkálkodás évének ígérkezett. Az a miniszterium, amely az 1906. év második negyedében vállalkozott az ország kormányzatára, határozott és öntudatos működésével biztosítékot nyújtott arra, hogy nem leszünk megzavarva a város fejlődését és emelését célzó törekvéseinkben.

Nem is csalódtunk reményünkben és megállapíthatjuk, hogy munkásságunkban a politikai viszonyok nem zavartak és ha nem értük el azt az eredményt, melyet legjobb igyekezetünkkel elérni akartunk, annak más körülmények voltak okozói.

De megállapíthatjuk azt is, hogy az 1907. év városunk életében így is nevezetes év marad, mert ezen évben megkezdődött azon művek kiépítése, ama korszakos alkotásokat, melyeket városunk közönsége régen óhajt és amelyek Debreczen egészséges és modern várossá teszik s a fokozódó szükségletekhez képest jövedelmét is fokozni fogják.

Időrend és fejezetek szerint részletesen feleltem ezen tényezőket. Legyen szabad itt csak általánosságban megemlítenem a vízvezetési mű és a villamos áramot szállító telepek, a tanyai iskoláknak és a görögkatholikus templom építésének megkezdését.

Általában az egyes polgárok érdekeinek nézőpontjából is eléggé jó évnak mondhatjuk az 1907. esztendő, mert, bár az általános drágasági viszonyok városunk lakosainak megélhetését megnehezítették, mérsékelte ezt ugyan az ezen évi közepes-nél jobb termés és a terméseredmények magasabb értékesítési ára.

Ezeknek előrebocsátása után a következőkben számolok be városunk közigazgatásának különböző ágairól és az ezek körében felmerült nevezetesebb eseményekről:

Ügyforgalom.

Az ügyosztály neve	Határozott 1906. évi végén	Érkezett 1907. évben	Újraesen	Hátrahagyott 1907-ben	Kilételtelenül maradt 1907 végén
Tanács	396	20136	20532	20297	235
Elnökség	—	4223	4223	4223	—
Közigazg. biz.	6	848	854	846	8
Árvaszék	65	9814	9879	9766	113
Rendőrfőkap.	—	12150	12150	12129	31
Községi bíróság	—	5641	5641	5641	—
Katonai ügyoszt.	—	10763	10763	10763	—
Adóügyosztály	600	20324	26324	25874	450

Közgyűlések.

Városunk törvényhatósági bizottsága az 1907. év folyamán 6 rendes és 6 rendkívüli közgyűlést tartott. Örömmel jegyzem meg, hogy a bizottsági tag urak az egész év folyamán nagy ügyzeretetet tanúsítottak a városi dolgok iránt és nemcsak szorgalmasan jártak a közgyűlésekre, hanem teljes jóakarattal fáradoztak a felvetett üdvös eszmék keresztülvitelén.

Rendes közgyűlést tartottunk január 29-én, április 12-én, június 28-án, szeptember 27-én, november 14-én, és december 28-án.

Rendkívülit március 3-án, április 16-án és 26-án, május 16-án és 26-án és október 24-én.

A rendes közgyűléseken a következő nevezetesebb ügyeket tárgyaltuk.

Január 29-én: Az alkotmányvédő bizottság jelentését. Az állandó népelelési bizottság szervezettel. Az utmesterek és utkaparók szolgálai viszonyairól szóló javaslatot. A gyámpénztári szabályrendeletet. Egy javító-intézet felállítását. Különböző bizottságok kiegészítését. A debreczeni gazdasági akadémiával kötött szerződést. A piac szentesítésére vonatkozó kérelmet. A Szediák és Vámos-cég által szállított ruhák árának felemelését.

Április 12-én: Belügyminiszter leiratát az 1908. évi zárszámadás ügyében, ugyanezt az 1904. évre. A felsőbb ipari szakiskola ügyét. Az egyházi és iskolai segélyekre vonatkozó szerződéseket. Vízvezetési, vízdíjiszabályzat, csetornázási és város szabályozási javaslatokat. A tanyai iskolák államosítása, hatósági mészárszék felállítását ügyét.

Június 28-án tartott közgyűlésünk tárgyai voltak: Polgármesteri jelentés az 1907. év március, április és május haváról. Belügyminiszteri leirat a Szediák és Vámos-cég vállaltai árának/felemelése ügyében. A biharmegyei helyierdektü vasut kérelme a nagyléta—székelyhídi vasut kiépítésének hozzájárulásához. Telekmegszerzések. A kórház 1908. évi költségelőirányzata. Az 1906. évi zárszámadás. A szervezeti szabályzat és fizetésrendezés. Kölcsönzési szabályrendelet. Iparostanonciskola építésének elszámolása stb.

Szeptember 27-én: Polgármesteri jelentések. Jövöhagyás a ref. főgymnasiumra adott 400.000 koronáról. Különböző átiratok. 1906. évi zárszámadás. Szervezeti szabályzat és fizetésrendezés. A tasnad—érmihályfalvai, a debreceni—nagyléta, a nagyléta—székelyhídi vasuthoz való hozzájárulás. A Hortobágy rendezése. A Bika-szálló ügyeinek rendezése stb.

A november 14-én tartott közgyűlés tárgyai: Pontos jelentés. Miniszteri leiratok járda adó, világitási vállalat üzleti szabályzata, remonda istálló bére tárgyában. Ingatlan vételék. Bor- és husfogyasztási adók megváltásáról

szóló szerződés tudomásul vétele. Jegyzőválasztás. Jelen-tés a gazda és cseléd közti jogviszony szabályozásáról szóló törvény életbeléptetése, valamint a kerületi munkás-biztosító intézménnyel szemben követendő eljárásról stb.

December 28-án: Polgármesteri jelentés, miniszteri leiratok és törvényhatóságok átiratai. A könyvnyomdai sza-bályzat jóváhagyása. Névszerint való szavazások. A szer-vezeti szabályzat módosítása és a fizetésrendezés stb.

Rendkívüli közgyűlések: március 2. Jóváhagyása a siketnéma intézetnek megszavazott teleknek. A m. kir. közigazgatási bíróság a Hatvan-utcai biz. tag választást megsemmisíti. A gk. templom építési ügye. A Baik—Szi-lágyi-fele 10 hold föld elidegenítése.

Április 16-án: Márton Imre és társai indítványa az ország gazdasági önállósága érdekében, az országgyűlés képviselőházához intézendő felirat tárgyában.

Április 26-án: Névszerint való szavazások. A villa-mos művek építésére kötött szerződés a Ganz-céggel. Vízvezetési, csatornázási, vízdíj, város szabályozás és épít-kezési szabályrendelet tervezet tárgyalása. Hozzájárulás a debreczen—hajdusámsoni vasut tovább építéséhez.

Május 16-án: Az Andaházy—Szilágyi alapítványi hely betöltése. Névszerint való szavazások. A város általános szabályozásának és az építkezési szabályrendeletnek ter-vezete.

Május 26-án: Indítvány dr. Thaly Kálmán ország-gyűlési képviselőnek, Debreczen diszpolgárának, a Rákóczi korszak nagynevű történetírójának debreczeni képviselőisége

25 éves jubileuma alkalmából ünneplése, emlékeztetése ala-pítványtételle s városunk egyik utcájának nevérol elneve-zése iránt.

Oktober 24-én: Az ispotályi telek eladása. Névszerint való szavazások. Az 1906. évi zárszámtatás. A szervezeti szabályzat és a fizetésrendezés. Az 1908. évi költség-vetés stb.

Tanácsülés tartott összesen 128.

A közigazgatási bizottságból.

Városunk közigazgatási bizottsága minden hóban meg-tartott ülésein a bizottság tagjai pontosan megjelentek és a szakelőadók jelentéseiket bemutatták. A bizottság feléves jelentését a kellő időben megszüvegte és azt a miniszter-elnökséghez megküldte.

A városi tanácsból.

A városi tanács hetenként kétszer, hétfőn és csütör-tökön rendes ülést tartott, melyen folyó ügyeket intézett el. A rendes üléseken kívül, főleg az ügyek torlódása alkalmából rendkívülieket is tartottunk, melyeken a tanács tagok, ha csak kiküldetésben nem voltak, pontosan megjelentek. A tanács igyekezett a folyó ügyeket gyorsan elintézni és az előkészített ügyeket a közgyűlés elé vitte.

A tanács és a tisztikar tagjai, a legtöbben egészségi rongált állapotuk miatt is kényszerítve, kivették szabadság-idejüket, mely alatt az itthon maradtak végezték a helyet-tesítéseket.

A Debreczen városi gyámoltak és gondnokoltak kimutatása 1907. évről.

1907		Gyámság alatt álló személyek száma	Gondnokság alatt álló személyek száma
Az 1906 december végén gyámság alatt maradt	4796		
Az 1907. évben gyámság alá jött	551		
	Összesen	5347	
Az 1907. évben gyámság alól kijött	255		
a) teljes koruság következtében	30		
b) nagykorúsítás	517		
c) férjhezmenetel	29		
d) halál	32		
e) törzskönyvezés	1		
f) vagyon kiutalás	7		
g) téves bevezetés	5		
h) kiskorú anyának önjogosága következtében	16		
i) gyámp. ill. átruházása	5		
	Összesen	4317	
Az 1907. évben gyámság alatt maradt	4910		
Az 1906. év végén	75		
Az 1907. évben gondnokság alá helyzetett	14		
	Összesen	89	
Az 1907-ben gondnokság alól felszabadult:			
a) a gondnokság megszűnésével	—		
b) halál folytán	5		
	Összesen	5	
Az 1907 végén gondnokság alatt			84

A 2346 vagyontalan árva közül:

az ev. ref. egyház segélyezett	473 árval,
a Theresianum	23 "
a jótékony nőegylet	18 "
különböző helyeken	2041 "

Tanköteles közülök 1133 árva.

A városi árvaszékek tevékenységi kimutatása.

A kiadmányozást, vagyis a határozatok leírását és kiadását illetőleg

az 1907. évben hátralék volt	113,
az " " az irodába érkezett	9635.
Összesen	9748.
Az 1907. évben leíratott és kiadott	9522.
Az " " hátralékban maradt	113.

A gyámhatóság alól felszabadultak viszonyainak kimutatása.

Nevezetesen	egyén
Az 1907. évben a gyámtság alól felszabadult	437
Az 1907. " a gondnokság alól	5
Összesen	442
Ezek közül gyámpénztárral kezelt pénzzel birt	92
Az 1907. évben a gyámpénztárból pénz vagy pénzürték kiutaltatott gyámtság vagy gondnoks. alól felszabadult.	92
Ez kiadott tényleg	92
Kielegítetlen maradt	—
A gyámtság vagy gondnokság alól felszabadult	442
Összesen	442
Ingó és ingatlan vagyonnal, vagy ezek egyikevel birt	127
Vagyontalan volt	223

A gyámpénztárt az 1907. év folyamán négy ízben vizsgálta meg a bizottság és azt mindenkor rendben találta.

A gyámpénztár forgalmának kimutatása 1907. évről.

Nevezetesen	Késpénz		Pénztintőzeti betét és értékpapír		Adóselevél		Drágaság érték		Összesen		Jegyzet
	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	
	1906 december 31-én volt	4443	75	979,523	20	1.056,891	31	6334	37	2.047,192	
1907-ben befolyt	924,789	11	399,919	10	177,727	22	82	—	1.502,517	43	
Együtt	929,232	86	1.379,442	30	1.234,618	53	6416	37	3.549,710	06	
1907. évben kiadott	920,844	24	342,765	42	90,548	10	368	10	1.354,525	86	
1907 december 31-én maradt	8388	62	1.036,676	88	1.144,070	43	6048	27	2.195,184	20	

Kimutatás a magánfeleknél kamatra elhelyezett tőkepénzekről.

I. Adóselevelekből:

1906 december 31-én elhelyezve volt	K 458,476-04
1907. évben kölcsön adatott	" 74,400-—
Együtt	K 532,876-04
1907. évben visszafizetett	" 63,134-47
1907 december 31-én maradt	K 469,741-57

II. Pénztintőzeti betétekből:

1906 december 31-én elhelyezve volt	K 776,918-35
1907. évben betéteket és tőkésítetett	" 133,513-24
Együtt	K 910,431-59
1907. évben felvétel	" 110,000-—
1907 december 31-én maradt	K 800,431-59
Tartalékalap állása 1906 december 31-én	K 83,607-95
" " 1907 december 31-én	" 89,875-14

Rendőrség.

Rendőrségünk az elmúlt évben becstületes kitartással felelt meg hivatásának. Sajnos, hogy a rendőrlégénység létszámának alacsonyága miatt a szolgálati érdekek néha néha kárt szenvednek. A most készülő új szervezeti szabályzat javaslatában gondoskodva van a létszámemelésről és nincs okom kételkedni, hogy annak tárgyalása alkalmával a tekintetes bizottsági közgyűlés meg fogja szavazni a rendőrlégénység létszámának emelését. Különösen kívánatos volna lovasrendőrök alkalmazása a forgalmasabb utcákon, míg a gyalogrendőrség létszámának emelése

nemcsak közbiztonsági nézőpontból szükséges, de azért is, mivel a legénység ez idő szerint túlságosan igénybe van véve a szolgálattal.

A főkapitányi hivatalnak 1906 végén nem volt semmi hátránya. 1907. évben érkezett 12,150 ügydarab, melyből elintézték 12,129 darabot. A *bevdrosi és mezőrendőrkapitánysághoz*, mint községi bírósághoz, mint kisebb polgári peresügy beérkezett 5641 drb. A rendőrbjelentési hivatal az 1907. folyamán kiadott 729 drb cselédkönyvet, 459 drb ideiglenes cselédi igazolványt, 82 drb munkás igazolványt, 6 drb dohánykertzés könyvet, 8 drb gazdasági cselédkönyvet, 217 drb külföldi utlevelét. Beérkezett 2230 ügydarab, lakasközlés adatott 83,843 esetben, bejelentési lap érkezett 95,271 drb.

A *vásárfelügyelőség* kiadott 46,052 drb ló-, szarvasmarha- és juhjárulatot. Ugyancsak a vásárfelügyelőség felügyelete alatt állott az 1907. év folyamán 235 kufár, 72 bérkocsis, 242 taligás és 96 szekeres, kiktől befolyt 3880 kor piaci helypénz czímen, mely összeget a házipénztár bevételezte.

A *máltai biztos* kiadott 983 drb ló-, marha-, sertés- és juh járulatot.

Az év folyamán a város területén 17, a külsőségeken 30 esetben volt tűz. A tűzekből származó kár értéke kitétt 83,029 koronát.

Vendéglős, szálló, kávé, kávémerő és bormerő 234 volt az év folyamán. Rendőrfelügyeleti díj czímen 6340 kor. volt kiróva.

A rendőrfőkapitányság, mint *iparhatóság* az 1907. év folyamán különböző iparágak szálló gyakorlására ipar-

Ezen összegből a várost, mint testületet és az államvasutakat, mint közvetlen fizetőket terheli	191.210'85 K
Marad a lakosság által fizetendő adó	1.456,626'07 "
Ehhez 1907-ben szaporodás	74,562'44 "
" 1906. évi hátralék	2.113,262'43 "
Összesen	3.644,450'94 K

Ebből levonva az 1907. évi apadást	60,116'--- K
Marad végleges tartozás	3.584,334'94 K
Az 1907. évben befizettetett	1.611,814'04 "
Az 1907. év végén hátralék	1.972,520'90 K

B) Országos betegápolási pótadó.

1907. évi kivetés	72,625'27 "
Ehhez 1906. évi hátralék	93,525'23 "
" 1907. évi szaporodás	2,629'27 "
Összesen	168,779'77 K
Ebből levonva az 1907. évi apadást	3,440'36 "
Marad végleges tartozás	164,939'41 K
1907-ben befizettetett	64,613'50 K
1907-ben mutatkozó hátralék	100,324'91 K

C) A városnak, mint erkölcsi testületnek adója.

Debreczeni birtok után:	
1907. évi kivetés	104,249'89 K
1906. évi hátralék	7,843'90 "
Összesen	112,062'79 K
Az 1907-ben befizetve	112,055'79 "
Mutatkozik főlös 1908. kirovásra	7'--- K

Országos betegápolási pótadó.

1907. évi kivetés	5,506'65 K
1907. évi befizetés	2,976'85 "
Mutatkozik	2,529'80 K

Községi adóállapontár.

Hátralék	16,379'72 "
1907. évi kivetés	9,555'--- "
1907. évi befizetés	25,934'77 "
Mutatkozik	---'--- "

Országos betegápolási pótadó.

1907. évi kivetés	353'99 "
1907. évi befizetés	353'99 "
Mutatkozik	---'--- "

Savóti birtok után:

1906. évi hátralék	---'--- K
1907. évi befizetés	16,839'16 "
Összesen	16,839'16 K
1907. évi befizetés	16,839'16 "
Mutatkozik	---'--- K

Országos betegápolási pótadó.

1906. évi hátralék	---'--- K
1907. évi kivetés	839'08 "
Összesen	839'08 K
1907. évi befizetés	839'08 "
Mutatkozik	---'--- K

Utadó.

1907. évi kivetés	1,683'72 "
1907. évi befizetés	1,683'72 "
Mutatkozik	---'--- K

Sámsoni birtok után:

1906. évi hátralék	---'--- K
1907. évi kivetés	1,510'--- "
Összesen	1,510'--- K
1906. évi befizetés	1,510'--- "
Mutatkozik	---'--- K

Országos betegápolási pótadó.

1906. évi hátralék	---'--- "
1907. évi kivetés	75'50 "
Összesen	75'50 K
1907. évi befizetés	75'50 "
Mutatkozik	---'--- K

Községi adó.

1906. évi hátralék	---'--- K
1907. évi kivetés	689'53 "
Összesen	689'53 K
1907. évi kivetés	689'53 "
Mutatkozik	---'--- K

Utadó.

1907. évi kivetés	149'93 K
1907. évi befizetés	149'93 "
Mutatkozik	---'--- K

Güti birtok után:

1907. évi kivetés	3,914'82 K
1907. évi befizetés	3,912'25 "
Mutatkozik	32'75 K

Országos betegápolási pótadó.

1907. évi kivetés	195'53 K
1907. évi befizetés	191'77 "
Mutatkozik	5'14 K

Községi adó.

1906. évi hátralék	994'71 K
1907. évi kivetés	811'11 "
Összesen	1,805'82 K
1907. évi befizetés	1,500'--- K
Marad hátralék	345'82 "

Utadó.

1906. évi hátralék	460'76 K
1907. évi kivetés	426'90 "
Összesen	887'66 K
1907. évi befizetés	414'01 K
Marad hátralék	473'65 K

Illetékegyenérték a város összes birtokai után:

1907. évi kivetés	29,134'68 K
1907. évi befizetés	29,134'68 "
Mutatkozik	---'--- K

Hadmertességi adó.

1906. évi hátralék	102,648'42 K
1907. évi kivetés	24,536'--- "
1907. évi szaporodás	130'--- "
Összesen	128,314'42 K
Levonva az 1907. évi apadást	815'44 "

Marad	127,498'98 K
1907-ben befizelve	9,309'57 "
Mutatkozik	118,189'41 K

<i>Utadó.</i>	
1906. évi hátralék	167,153-64 K
1907. évi kivetés	194,763-97 "
1907. évi szaporodás	— " "
Összesen	362,017-61 K
1907. évi apadás	29,750-56 K
Marad	332,267-05 K
1907-ben befizetve	114,314-41 "
Mutatkozik hátralék	218,052-64 K

<i>Ebadó.</i>	
1906. évi hátralék	4,932— K
1907. évi kivetés	2,632— "
Törles	28— K
Marad	7,536— "
1907-ben fizetve	2,046— "
Mutatkozik	5,490— K

<i>Országos mezőgazdasági cselédpénztár.</i>	
1907. évi hátralék	2,738-60 K
1907. évi kivetés	1,317-60 "
Összesen	4,056-20 K
1907. évben befizetve	1,627-40 "
Mutatkozik	2,428-80 K

<i>Nyírvízadó.</i>	
1906. évi hátralék	2,031-90 K
1907. évi kivetés	17,094-14 "
Összesen	19,126-04 K
1907. évi befizetés	15,535-95 "
Mutatkozik	3,590-49 K

<i>Községi adó.</i>	
1906. évi hátralék	548,576-70 K
1907. évi kivetés	356,595-25 "
1907. évi szaporodás	153-62 "
Összesen	905,325-57 K
1907. évi apadás	627-28 "
Marad végleges tartozás	904,698-29 K
1907. évi befizetés	371,779-02 "
Mutatkozik	532,919-27 K

<i>Fegyveradó.</i>	
1906. évi hátralék	934— K
1907. évi kivetés	52— "
Szaporodás	304— "
Összesen	1,340— K
1907. évi befizetés	380— "
Mutatkozik	960— K

<i>Idegen adó és illeték.</i>	
1907-ben befizetve	28,220-95 K
<i>Ev. ref. egyházi adó</i>	28,914-15 "
<i>Végrehajtási költség.</i>	25,781-62 "
Intési díjban	1,379-50 "

<i>Birtoknyilvántartás.</i>	
<i>Adás-vételi szerződés bemutatott</i>	1417 drb
Telekkönyvi hatóságtól érkezett	— "
Ebből hagyaték	— "
Beltelekknél	325 "
Onádó földknél	161 "
Uj osztású földknél	414 "
Tanyabirtokoknál	37 "
Kaszálóbirtokoknál	26 "
Szőlőskertnél	310 "

Majorsági földeknél	136 drb
Libakertnél	8 "
Az 1907. évben az adóosztályhoz érkezett	— "
Ebből elintézetést nyert	— "
Elintézetlen maradt	— "
Adófizető birtokos volt ingatlanok után	7187

Közegészségügy.

A közegészségügyi állapot a megelőző évéhez képest kedvezőbb volt, mert a születések száma emelkedést, a halálzási szám pedig csökkenést mutat úgy, hogy míg 1906-ban a város lakosságának természetes szaporodása 6'69, addig 1907-ben 11'69 volt.

Megbetegedések az év első felében leginkább a légző szervek hurutos bántalmaiból, az év közepén az emésztő szervek hurutos bántalmaiból állottak. Szeptember hónapban a hasihagymáz kezdett nagyobb arányban fellépni, úgy, hogy járványná válással fenyegetett. A gyorsan foganatosított óvintézkedések, különösebben az összes trágyának és szemének a városból való kifurvarozása az esetek számát gyorsan csökkentette. Egyéb fertőző betegségek közül vörheny, kanyaró, roncsló toroklob, számarhurut, gyermekágyi láz, verhas szörványosan fordultak elő, általában enyhe lefolyással és kevés halálzással; a gümőkór halálzási száma 330 volt (17-38%), míg 1906-ban 361 (18-39%).

Trachomás beteg szaporodott 3-al, összesen gyógykezelve lett 242, gyógyult és eltávozott 13.

Kerületi tisztí orvosok 4323 járó és 1041 fekvő, összesen 5364 beteget kezeltek.

Védhímlő-oltást végeztek először 2465, újra 2505, összesen 4970 esetben.

Volt a városban 50 orvos doktor; szaporodott a létszám 1-el, eltávozott 3, meghalt 2.

Gyógyszertáros volt 12, valamennyi tulajdonos vagy bérlő. A ségedék száma 18.

Okleveles bába volt 91; szaporodás 3, eltávozott 8, meghalt 1.

A halottkémest a városban a 4 kerületi tisztí orvos, az Ohat puszta gazdasági telepen egy okleveles orvos doktor, halottkém teljesítette.

Városunk népesedését az alább következő adatokban mutatom be:

<i>Született a város belső és külső területén élve:</i>			
Ev. ref.	1076 fiú	1045 nő	= 2121
Róm. kath.	237 "	252 "	= 490
Görög kath.	60 "	48 "	= 108
Ág. ev.	22 "	14 "	= 36
Izraelita.	95 "	104 "	= 199
Görög keleti	60 "	48 "	= 108
Unitárius	1 "	— "	= 1
Baptista	1 "	3 "	= 4
Összesen	1552 fiú	1525 nő	= 3067

Ezek közül törvénytelen volt 365, 11-90%-a.

Hálvászülettek és vetéltek száma 222.

Meghalt a város belső és külső területén:

Ev. ref.	683 fiú	717 nő	= 1400
Róm. kath.	149 "	166 "	= 315
Görög kath.	36 "	29 "	= 65
Ág. ev.	10 "	10 "	= 20
Unitárius	2 "	1 "	= 3
Izraelita	52 "	42 "	= 94
Ismeretlen vallású	1 "	— "	= 1
Összesen	933 fiú	965 nő	= 1898

azaz, összes születés	3067	születési arányszám	38-33%	308 férfi, 273 nő; gyógyulatlan 57 férfi, 78 nő; összesen
összes halálozás	1898	halálozási	13-72%	1344; meghalt 91 férfi, 89 nő; visszamaradt 59 férfi,
szaporodás	1169	szaporodási	14-61%	58 nő; az ápolási napok száma 42,135.
<i>Közegészségügyi szempontból fontosabb halálokok voltak:</i>				
Gümőkór	330,	tehát az összes halálozások	17-38%	<i>Bujakór.</i> Maradt a mult évről férfi 39, nő 53; felvé-
Bélfhurut	207,	"	10-90%	teletett 550 férfi és 376 nő; az ápoltak összege 589 férfi
Görcsök.	207,	"	10-90%	és 429 nő, összesen 1018; elbocsátottot gyógyulva 385
Hevenyfert.	56,	"	2-95%	férfi, 314 nő; javulva 133 férfi és 59 nő; gyógyulatlan
Rák	67,	"	3-52%	29 férfi és 14 nő, összesen 934 egyén; meghalt 1 férfi;
Balesetből	32,	"	1-68%	visszamaradt férfi 41, nő 42; ápolási napok száma 26,127.
Öngyilkosság	35,	"	1-84%	<i>Szébeszet.</i> Maradt 1906-ról 23 férfi és 29 nő; érkezett
Halva születés és				1907-ben 810 férfi és 388 nő, összesen 833 férfi és 411
vetelés	222,	"	11-69%	nő, összesen 1244; gyógyult 580 férfi és 249 nő; javult

Kor szerint a halálos esetek emigyen oszlottak meg:

Meghalt	1 éves korig	614 egyén
"	1—5	226 "
"	5—10	55 "
"	10—20	106 "
"	20—30	138 "
"	30—40	93 "
"	40—50	135 "
"	50—60	138 "
"	60 éven felül	393 egyén = 1896

Hat éven alul orvosi segélyben nem részesült 31 egyén.

Házasságra lépett tisztán:

Ev. ref.	426 pár
Róm. kath.	45 "
Görög kath.	2 "
Izraelita	66 "
Baptista	2 "
Vegyes vallás	213 "
Összesen	764 pár

A városi kórház betegforgalma és állapota.

A városi kórházban 7 orvos, 4 tisztviselő, 16 betegápoló és 15 cseled működött.

A kórházban az 1907. év folyamán 4194 beteget ápoltak 107,570 ápolási nappal.

Jeleníthetem, hogy betegforgalmunk évről-évre emelkedik úgy annyira, hogy most már elodázhatalanná vált a kórház kibővítése, ha csak azt nem akarjuk, hogy a betegellátás ellenkezzen a korrall és a közegészségügy jogos követeléseivel. Az egész éven, de különösen az őszi és téli hónapokban annyira zsúfolva van a kórház betegekkel, hogy teljes képtelenség a betegeket külön-külön elhelyezni, minek folytán két beteg is jut egy ágyra, vagy pedig kénytelen az igazgatóval oly betegeket elutasítani, akik feltétlenül kórházi ápolásra szorulnak.

A betegforgalom legnagyobb volt január, február, március, április, november és decemberben. Az ápolott betegek közül helybeli volt 1693, vidéki 2500. A legtöbb beteg a belgyógyászat, bőr és bujakór, a sebészet, szemészet és elme osztályon kezeltetett, általában nagyobb emelkedést az előző évekhez képest nem mutatnak, mert minden osztály annyira túl van zsúfolva, hogy több beteget elhelyezni nem lehet. Különösen szűk az elme osztály, hol még a helybeli betegeket sem tudjuk elhelyezni és miáltal egész éven keresztül a sajtó támadásának vagyunk kitéve.

Az évi betegforgalmat a következőkben részletezzük:

Belgyógyászat. Maradt 1906 végén 56 férfi, 45 nő; ezekhez felvettett 1907-ben 772 férfi és 768 nő; az ápoltak összes száma 828 férfi és 813 nő, összesen 1641. Elbocsátottot gyógyulva 328 férfi és 300 nő; javulva

1907-ben 810 férfi és 388 nő, összesen 833 férfi és 411 nő, összesen 1244; gyógyult 580 férfi és 249 nő; javult 164 férfi és 101 nő; gyógyulatlannal távozott 21 férfi és 25 nő, összesen 1140; meghalt 26 férfi és 21 nő; visszamaradt 39 férfi és 18 nő; ápolási napok száma 28,869.

Elmekór. Maradt 1906-ról 6 férfi és 6 nő; érkezett 1907-ben 56 férfi és 44 nő; ápoltak összege 62 férfi és 50 nő, összesen 112; gyógyult 16; javult 30; gyógyulatlan 31; összesen 85; meghalt 10 férfi és 3 nő; maradt férfi 7 és nő 7; ápolási napok száma 5837.

Szemészet. Maradt 1906-ról férfi 9, nő 2; érkezett 1907-ben 84 férfi és 84 nő; ápoltak összege 93 férfi és 86 nő, összesen 179; meggyógyult 41 férfi és 59 nő; javult 43 férfi és 32 nő; gyógyulatlan maradt 5 férfi és 2 nő; összesen 172; kórházban maradt 4 férfi és 3 nő; az ápolási napok száma 4602.

Összesen: maradt a mult évről férfi 133, nő 129; érkezett 1907-ben 2272 férfi és 1660 nő; az ápoltak összege 1907. évben 2405 férfi és 1789 nő, összesen 4194 egyén, kik közül gyógyultan távozott 1337 férfi és 935 nő; javult 668 férfi és 473 nő; gyógyulatlannal távozott 134 férfi és 128 nő, összesen 3675 egyén; meghalt 128 férfi és 113 nő; visszamaradt 150 férfi és 128 nő; az ápolási napok száma összesen 107,570.

A belgyógyászatban leggyakoribb betegségek voltak a tüdővész, a légcsőszervek betegségei, emésztési szervek bujai és az idegrendszer betegségei.

Hevenyfertőző betegségek közül hasi hagnymáz 64 esetben fordult elő 9 halálessettel; vörheny, váltóláz, kanyaró, orbánc, roncsoló toroklób 12 esetben, 5 halálozással, szamarhurut. Az állatokról átvitt fertőző betegségek közül a lépfene két esetben fordult elő. Az akut megmérgezési esetek száma 24 volt, 5 halálessettel.

A bujakóros osztályban általános bujakór, takar, lágyfekély, bőrbetegségeknél rüh és ecema a legtöbb esetben. A sebészetben görvlyérokos mirigyek, szuálkepletek, töresek, ficamok és careinómák.

A szemészetben kötszövet, látóideg, szivárvány, recehártya és glaucoma betegségek.

Trachoma 60, szemtakar 12 esetben fordult elő.

A belgyógyászatban is fordultak elő apróbb műtétek: tályognyítás, hacsapolás és hólyagmosás, méhkaparás, hárszing tagítás, gynomomosás, intubatio szerum oltás, görcsövi és vegyi vizsgálatok.

A kórházban meghalt 128 férfi és 113 nő.

Egy betegre esik 29-2 ápolási nap.

Kórházi bizottsági ülés volt 6.

A kórház pénztára egész éven át fedezhette a kiadásokat és a fizetések akadálytalanul teljesítették. Az ápolási költségek elég gyorsan befolytak és a hátralékok a kellő időben megszüntettek.

Pénztár- és raktárvizsgálatot az erre rendelt bizottság tartott és mindent rendben talált. Az épületek és felszerelések rendszeresen javítottak és pótoláltak.

Vágásbérben fizettünk 2916 koronát. Ezen famennyiséget tanácsi rendeletre a helyszínen adtuk el.

h) Az *Allodiális föld*/körtül levő árokparton megöregedett akácültetéseket levágtuk és lett belőlük 156 1/2 csomó hosszú akácza, melyet árverésen értékesítettünk. Vágatási bérben 626 koronát fizettünk ki.

II. Erdőmivelés. A Nagycserén új akáczerdőt ültettünk 111:55 kat. holdon, mely területre 137,019 drb akácot használtunk fel. Régi akáczerdők pótlására ültettünk 363,800 darabot. Visszaraktározunk az iskolába 81,850 drb akácot. Új akácziskola készült 10 holdon, 466 liter akác-maggal. A *Guton* beerdősítetett a Kis András, Tiba, Nagy Sándor, Erdélyi és Z. Szabó-fele kaszálóból 73 hold 198 □-ól, melyeknek beerdősítésére felhasználtunk 117,000 akác-csemetét. Ezeket kívül pótoltuk a régebbi ültetések hiányait. Akácziskola készült 17 holdon. A *Dánkon* a meglevő 7 hold csemete-kert megművelésén kívül 2 hold új akác-csemetekertet készítettünk, a vágástereken levő tisztástérületek beerdősítésére 683 korona 56 fillért fordítottunk. A *Nagy-erdőn*, *Monostoron*, *Savóskúton* és *Ohaton* az előbbi évek alatt készült ültetésekben a hiányokat kipótoltuk és ezen célra felhasználtunk mintegy 53,000 drb akác-csemetét.

III. Erdői károkról. Az emberek által okozott erdei károsítás, illetve erdei kihágás a rendőrségen 218 esetben jelentétt be, mely esetek elbírálás végett a bünygyi osztályhoz lettek átvéve. A káros rovarok közül a cserebogár fordult elő nagyobb számmal a *Nagyerdőn*. Erdőegés 4 esetben fordult elő, melyek azonban nagyobb kárt nem tettek.

IV. Erdőségi épületek. Az erdőségi épületek hiányai az év folyamán a folyásighez képest kijavították, a meglevő árkokat és határpontokat rendbe hozattuk.

V. Az erdőhivatal tevékenysége. Az erdőhivatalban 1813 drb ügyzámot intéztek el.

Jelenthetem, hogy — bár a tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlés a házipénztár jövedelmének szaporítása végett, másrészt tekintettel a kitermelési árak és munkabérek emelkedésére, a fa árát emelte, — fakészleteinket a nagyközönség szorgalmasan vásárolta, ami azt bizonyítja, hogy a város fatermelése szakszertűen van kezelve. Fogy gondot fordítottunk arra, hogy fakészletünket ne vásárolhassák meg a fakereskedők, mert azt tapasztaltuk a felhangzott panaszok nyomán, hogy az üzérkedési szellem ezen tömeges vásárlással visszaállt és nemcsak magas áron ádta el a vástól vett fát a nagyközönségnek, hanem az ölet sem adta ki egészen rendezen.

A szegény néposztály részére az elmúlt évben is nyitva volt a Nagycserén a galyszedése. A hét szerdáján és szombatján megnyitottuk részükre az erdőterületet. Sajnos, hogy fegyelmelzen népünk nem kiméli a gyöngye ültetéseket, amely rossz szokást csakis úgy lehetne népünköl kiirtani, ha az iskola és a család minél intenzív módon tanítaná meg a gyermeket az ültetések védelmére.

VI. Az erdészeti személyzet. Az erdészeti személyzet híven teljesítette kötelességét. Az erdőőrök gondosan ügyeltek az erdőtestre és estjeli-nappali vigyázásukkal elérték azt az örvedetes eredményt, hogy nagy károk nem fordultak elő az erdőgazdaságban.

Mezőgazdaságunk.

Mezőgazdaságunk szintén megérezte ezen év pénzügyi válságát. A hitel meg lett szorítva és forgó tőke híján a gazdálkodás a kívánt eredményt nem hozta meg. Az abnormis időjárás fejlődésében sokat ártott a növényzet-

nek és a nyár elején beköszöntött és hosszasan tartó szárazság ismét akadályozta a fejlődést s így az anyaföld nem jutalmazta a gazdák gondjait. Mindezek dacára városunkban közepes termés volt. Gazdasági és arató munkaszünetések csak elvétve fordultak elő. Nagy volt azonban a munkabér és a gazdasági munkások igényeiket a lehető legmagasabba csigázták. Az átlag-termesárakat, valamint az egy holdon átlag termett termények mennyiségét, továbbá a bevetett földterület nagyságát holdakban az alább csatolt kimutatásokban közlöm.

A város földjei jó kezekben voltak haszonbérbe adva. A városi tanács gondot fordított arra, hogy a város földjeit a bérlők a legnagyobb értelmében kezeljék. Városunk tanácsa igyekezett a városi földek legcsekélyebbjeit is haszonbérbe adni. A bérlőket részint nyilvános árlejtésen adta ki, részben meghosszabbította, mindenütt szigorúan szemmel tartva a város érdekeit.

A hortobágyi legelő az 1907-ik évben is első ízben a sáskák pusztítása miatt szenvedett, majd a nyári nagy szárazságban már augusztus elején teljesen kiégett. Ezen, azt lehet mondani, évről-évre tapasztalható csapások is mintegy sürgetőleg követelik, hogy a Hortobágy hasznosításának és a legelő mesterségének módját javítsák. Mert mindaddig nem remélhető állattenyésztésünk emelése, míg a nagy Hortobágy 42000 holdas legelőföldjén csak néhány hónapig át lehetel aránylag kevés jószág.

Kereskedelem.

Miután városunk körzetének lakosai nagyrésztben östermeléssel foglalkoznak, a kereskedelem élénksége, vagy lanyhasága a termelési viszonyoktól függ. Miután pedig ezen év nem volt jó termésű, ennek káros volta kihatott a kereskedelemre is.

Dicséretképen említem fel, hogy kereskedőink a magyar ipart töltik telhetőleg pártolják és igyekeztek piacot teremteni a magyar kereskedelmi cikkeknek.

Kereskedőink több ízben foglalkoztak a záróórak szabályozásával és a vasárnapi teljes munkaszünet kérdésével. Egyes kereskedőosztály például a vas- és könyvkereskedők a nyári hónapokban vasárnapokon nem nyitották ki üzletüket. Ismerve intelligens gondolkodású és humánus érzésű kereskedőinket, reményem, hogy e téren rövid időn belül egyöntetűleg és alkalmazottaiikkal szemben a legmesszebbmenő méltányosságáig fognak eljárni.

Ki kell emelnem a debreczeni kereskedő társulatot, melynek 120 tagja van és vagyonja 500,000 korona. Fentartója az őt tagozatu kereskedelmi tanintézetnek, fardatlan tevékenységet fejtve ki mindazon ügyekben, melyek a kereskedelem érdekeinek megvédésére és a tisztességes verseny oltalmazására irányulnak.

Nagy tevékenységet fejt ki a városunkban működő Kereskedelmi Csarnok. Jelenleg egy termény- és értéktözsde felállítását tervezi.

Kereskedőink sokat panaszkodtak a vagonhiány miatt, melyen azonban a kereskedelmi kormány igyekezett segíteni úgy, hogy nagyobb fennakadás nem származott.

A kereskedelmi kamara védjegyet lajstromozott városunkban *Neumann Nándornak* cipő és ezüstöző kereskedésére, *Goldstein Karolinnak* háskötőre, *Steiner Manónak* szappan és kréme, *Adria* gyárnak balkonverekre. Minta oltalmat kérték 3 évre, *Emerich Arnold* padlófénymazra, *Stern* és *Falk* gyárosok kefenéinára, *Török Gábor* erdőmester celuloid fonográf kúrtre és *Kaufman S.* játéktárgyakra.

Munkaviszonyok és sztrájkok városunkban 1907-ben.

Városunkban az asztalos sztrájk sokáig megbénította az asztalos ipar fejlődését, amennyiben márczius 21-től június 8-ig tartott. Eleinte minden egyeztetési kísérlet meddő maradt, míg végre a kereskedelmi és iparkamara az iparhatóság és ipartestület összhangzatos törekvése békét teremtett az egyenetlenkedő felek között. Ezen kívül rövidebb, hosszabb ideig sztrájkoltak a szobafestők, lakatosok, vasöntők, sütők, timárok, téglá és malommunkások.

Az asztalosok a kollektív munkaegyezmény alapján a következő eredményt érték el: 9½ órai munkaidő, 10% béremelés.

A szobafestők ápril 3-tól június 20-ig sztrájkoltak. Kaptak béremelést és 9½ órai munkaidőt, ellenben a tulajdonosok érvelése nem teljesített.

A lakatosok kérélmé részben teljesítve lett.

A vasöntők 1 napig sztrájkoltak. Az öntődék tetejét megjavították a tulajdonosok és azzal a sztrájk megszűnt. Sütők július 7—10. Tíz órai munkaidő és kosztipénz megmaradt, a külön óradíj 40 fill., a béremelés egy 6 tagból álló bizottsághoz utasított.

Timárok június 10—14. 10% béremelés és a munkaidő leszállítása.

Téglamunkások jul. 25—26. jul. 29—aug. 2. Kaptak 40 fillér béremelést.

Malommunkások jul. 29—30. Havi bér helyett napi-bért kívántak, reggel 6 órától esti 6 óráig tartó munkaidővel és tulajdonként 40 f. Kérelmük nem teljesített, ennek dacára a sztrájk megszűnt.

Kivándorok. nálunk nem fordultak elő, amit úgy a munkaadók, mint a munkások javára irunk.

Megemlített itt, hogy Debreczenben 10 szakegylet van 3097 taggal. Ezekben a szakegyletekben van a munkások ereje, mert ezekbe hódítván meg a fejletlen és a viszonyok felett ítélkezni nem tudó fiatal munkásokat, oly tanokat igyekeznek fejükbe verni, melyek végtelen kárára vannak munkásnak és munkaadónak egyaránt. Éppen azért nagyon helyes intézkedés, mikor a belügyminiszterium az ilyen fektelenkedő és munkásokat megrontó szakegyletek feloszlását elrendeli.

Kivándorlás.

Az amerikai pénzügyviszonyok és ennek folytán megszüntetett üzemek nagyban megcsökkentették a kivándorlási kedvet. A belügyi kormányrendeletekben figyelmeztette a kivándorlásra csábított embereket, hogy óvakodjanak az idegenbe menni és a bizonytalanságra rohanni, mivel munkás kezekben nagy felesleg van túl a tengeren.

Kétségkívül használt az intő szó, de különösen a szegényül hazatérő visszavándorlók szívet facsaró elbeszélése az ottani életről.

A kormány anketákat hívott össze a kivándorlás okainak előterjesztésére. Az eredmény az volt, hogy a mezőgazdaságot intenzívebbé kell tenni és a mezőgazdasággal és őstermeléssel közvetlenül összefüggő ipar fejlődését minden eszközzel elő kell mozdítani. Ennek pedig elengedhetlen előfeltétele a birtokteljesítések megszüntetése, következménye pedig a munkás megéheztési feltételeinek javulása, végül a magyar gazdasági önállóság kiépítése és a kötelező ingyenes oktatás.

Debreczenből az 1907. év folyamán 170 egyén vándorolt ki, és pedig 72 férfi, 60 nő és 38 gyermek, foglalkozásra 95 kereskedelmi és ipari, 95 földművelő. Visszavándorolt ugyanekkor ez évben 11, 7 férfi és 4 nő.

Debreczeni termény- és áruaktári forgalom 1907. évben.

Czimek	Termény, fajonként és métermázsánként						
	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tungur	Ropota	Vagyra
Raktárkészlet volt 1907 január 1.	19466	54779	1672	397			1818
Raktározás volt 1907.	26521	68336	12058	4957	5785	1868	7827
Raktározás összesen	45987	123115	18730	5354	5785	1868	9146
↳ kiraktározás 1907.	37064	88069	5883	1500	4887	1817	5024
Készlet 1907-ben	18928	35046	8347	8854	898	551	4121

Közpéltkezés 1907. évben.

A pénzügyi válság és a szociális munkaviszonyok miatt az 1907. évben úgy a köz-, mint a magánépítkezések az előző évben tapasztalt szűk korlátok közé voltak szorítotva.

Az állam szerződésről az 1907. évi XIV. t. cz. 7. §-a értelmében az állami beruházási kölcsön terhére 1907—1909 folyamata alatt kiépítendő törvényhatósági utak közül Debreczen sz. kir. város területén átvonuló útvárosi, sámsóni, szováti, egyek—csegei és hosszupályú utaknak 39:170 kilométer hosszúságban leendő kiépítése a kereskedelmi miniszterium által engedélyeztetvén, azonban az építés ennek dacára sem kezdődött meg ez évben.

Ugyancsak az állam a debreczen—nyíregyháza—csapói hadászati utnak Debreczen város területén átvonuló hadházi uti sorompón kívül 7:876 kilométer hosszú szakaszát 40,499/1907. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelettel állami kezelésbe vette.

A város a villamostelep-építkezéseket folyó évben megkezdvén, 5 épület majdnem teljesen elkészült és részben használatba is vétetett. A villamos- és légszergyártelpon 810 folyóméter 400% belvilágu és 150 folyóméter 300% belvilágu fő- és 780 folyóméter 200% belvilágu fők-betoncső-csatorna építetett, kettős számú beömlő és egyéb aknákkal. Végül a villamostelepről a kábelvezetéseket és földfeletti légvezetéseket a város belsejébe bevezetette.

A vízvezetési előmunkálatok bevezetéséről 10 darab próbakut furása megkezdett és az év végéig 3 kut furása elkészült. Ez a munka szokatlanul lassan halad.

A csendőrkörületi parancsnoksgg ideiglenes laktanyáján a Gilányi-laktányát átalakították.

Ugyancsak a város az ispotálylapon új emeletes elemi iskolát épített 8 tanteremmel, 2 különálló tanító lakással, míg egy harmadik tanítói lakást átalakítottak.

A Hortobágyi pusztai csarda vihar által megrongált fedelét a város kijavíttatta.

A város tulajdonát képező Szofyori-fele majorsági földön levő laképületi korhadat telőzete kijavíttatott és megyanott a szélvihar által eldöntött göré is helyreállított.

Az epreskerti korsornánál levő sorompós lakást egy előszobával bővítették.

A nagycserei és bánk-pusztai erdőseghben egy-egy tanyai iskolát emeltünk egy-egy tanteremmel és tanítói lakással.

A színházi körfolyosók mellé két ruhatárt építettünk.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az Ebes megállóit kisebbszéri állomássá bővítette ki és hozzájáruló utat építtetett.

A helybeli görög kath. egyház az Attila-téren új templom és emeletes iskola s bérlakás építését kezdte meg, mely utóbbi az év végére tető alá került.

A Piacz-utcán levő református kistemplom csaknem két évszázados kupolájának korbádt gerendázata lebontott és a kupola helyett a torony bástyaszerű kiképzéssel tetőzetet kapott.

A város területén levő *magánépítkezéseket* a következőkben soroljuk elő: Utczai építkezés volt 65, udvari 86 helyen. Épült 89 utczai és 139 udvari, 2 előszoba, 6 folyosó, 4 veranda, 133 konyha, 6 mosókonyha, 86 kamra, 83 pincze, 5 előpincze, 7 műhely, 2 sütőház, 2 sütökemence, 3 füstölő, 6 faskamra, 1 gépraktár, 1 kazánház, 8 raktár, 4 furdőszoba, 20 istálló és 2 kocsiszin.

Átalakították 1 emeletes és 21 földszintes házat 43 szobával, 18 konyhával, 4 folyosóval, 14 kamrával, 4 faskamrával és 1 furdőszobával.

Melléképítkezés történt 59, kerítkezés 40 helyen.

A város *külső területén* levő kerteken és *majorsági* földeken ujonnan épült 60 laképulet, 25 toldaléképulet, melléképítkezés 8, kerítkezés 11 helyen. Épült pedig 87 szoba, 71 konyha, 52 kamra, 10 folyosó, 1 fedett kapubejáró, 4 veranda, 10 istálló, 8 pincze, 1 szénalartó, 2 gépház és motor, 1 asztalosműhely és 1 pajta.

Átalakítottak egy gőzmalom egy része halkonzerv- és halfüstölő gyárteleppé.

Az összes belső- és külsőségi épületek, iskolák, katonai laktanyák, földalatti csatornák, nyilvános kutak, aszfaltgyalogjárók évi fentartását eszközölték.

Utczai csatornajavítás 64 helyen történt.

Csatornákat tisztítottunk a Vigkedvü Mihály-utcán, Méliusz-téren, Czegléd-, Péterfia-, Mester-utcán és Rákóczi-utca elején.

Utczai síkcsatorna betonból készült a Hatvan-utca végén 46 folyóméter, Attila-téren 33 folyóméter hosszúságban, 300% betoncsövekből.

A tanyákon is történtek több rendbeli építkezések.

Burkolatok. *Kocskaköburkolat* készült kis kocskákából kavics-alapra: Hatvan-utca elején a Reáliskoláig 20,490 m. területen.

Fejköburkolat készült ujonnan a Piacz-utcán a kistemplom és paplak előtt 258 □ méter területen; a villamos-telepen és bejáráján 653:40 méter területen; összesen 911:40 m² területen.

Kocskák és fejkö burkolat javítottatott részben új kövel:

Csapó-utcán	46:16 m ²
Péterfia „	86:55 „
Egyház-téren	102— „
Piac-utcán részben átrakással	1052:54 „
József. kir. herceg-utcán	4— „
Kápolnási „	15— „
Arany János „	5— „
Boldogfalvai „	6:75 „
Hunyadi „	300:39 „
Deák Ferenc „	447:50 „
Verböczy „	27:18 „
Petőfi-téren	12:19 „
Szent-Anna-utcán	46:19 „
Battyhány „	176:42 „
Attila-téren	11:70 „
Kossuth-utcán	151:89 „
Méliusz-téren	4— „
Összesen	2496:27 m²

Idomított terméskö burkolat készült új helyen:

A villamos telepen	246:67 m ²
<i>Alaktalan terméskö-burkolat készült új helyen:</i>	
Ferenc József-utca elején	321:44 m ²
Hatvan „ legvégén	1150— „
Nyugoti „ vásártéren	86:40 „
Barna „	186:15 „
Villamos telepen	66:55 „
Belső ohati bérleten	533:25 „
Salétrom-utcán	52— „
Szent-Anna-utcán	76:80 „
Attila-téren	22:40 „
Wesselényi-téren	1795:68 „
Összesen	4290:67 m²

Terméskö-burkolat javítottatott, illetve átrakottak:

Csapó-utcán	20:44 m ²
Vár „	4:90 „
Nyomató-utcán	17— „
Rákóczi „	11— „
Vilmos laktanyánál	14— „
Hadházi-utcán	16:50 „
Péterfia „	53:35 „
Egyház-téren	121:65 „
Darabos-utcán	526:58 „
Hüvelyes „	16:25 „
Füvészkert-utcán	8:30 „
Bethlen „	10:75 „
Pesti „	5— „
Hatvan „	1751:51 „
Piac „	205:91 „
József kir. herceg-utcán	445:72 „
Kápolnási „	48:22 „
Simonffy „	3— „
Pásti „	56:10 „
Hal „	4:50 „
Külsővásár-tér	46:85 „
Széchenyi-utcán	50:20 „
Salétrom „	1142:20 „
Szív „	6— „
Török Bálint-utcán	41:80 „
Vörösmarty „	2:50 „
Erzsebet-uton	6:75 „
Barna-utcán	61:90 „
Hunyadi-utcán	9:50 „
Deák Ferenc-utcán	57:04 „
Verböczy „	32:72 „
Homokkert „	10:25 „
Felüljárón	629:40 „
Légszeszgyár mellett	4— „
Sas-utcán és Dégenfeld-téren	18:50 „
Vasuti átjárón	223:50 „
Vasuti raktárhoz vezető uton	980:97 „
Varga-utcán	29:61 „
Szent-Anna-utcán	37:25 „
Attila-téren	1430:75 m ²
Vigkedvü Mihály-utcán	1042:15 „
Teleki „	1077:22 „
Kossuth „	25:90 „
Méliusz-téren	27:10 „
Czegléd-utcán	268— „
Kandia „	222:83 „
Burgundia-utcán	18:25 „
Erdői vasut gépszín előtt	12:80 „
Összesen	10,536:62 m²

Kavicsut javított:

Péterfia-utcán	8—	m ²
Mester	4—	"
Czegléd	11-32	"
Összesen	23-32	m ²

Teglaljáró készült és javított új tegglával:

Vár-utcán	29-60	m ²
Veres-utcán	66-45	"
Péceli	69-12	"
Sarok	11-90	"
Fazekas Mihály-utcán	76-43	"
Percecs	12-96	"
Agárdy	27-40	"
Busi	81-06	"
Eötvös	445-28	"
Apaffy	363-30	"
Kut	106-35	"
Hadházi	51-50	"
Péterfia	64—	"
Darabos	101-87	"
Kasza	106-81	"
Füvészkert	107-36	"
Hajó	24-30	"
Görbe	39-92	"
Csemete	55-60	"
Mester	36-10	"
Kar	78-35	"
Gara	216-24	"
Jókai	66—	"
Csokonai	30-25	"
Tanító	32-80	"
Vendég	28-20	"
Piac	31-08	"
Simonffy	85-62	"
Hal	25-60	"
Arany János	16-10	"
Nemzetőr	35-08	"
Török Bálint	42-15	"
Barna	25-80	"
Petőfi-tér	41-30	"
Lorántffy-utca	39-30	"
Degendfeld-tér	44-25	"
Vigkedvű Mihály-utca	122-28	"
Méliusz-tér	41-04	"
Czegléd-utca	10-82	"
Kandia	150-60	"
Kigyó	123-90	"
Virág	3-50	"
Sámsoni ut	69-44	"
Összesen	3233-01	m ²

Teglaljáró javított ócska vastéglával:

Vár-utcán	36-52	m ²
Veres-utcán	80-15	"
Péceli	70-20	"
Sarok	52-44	"
Percecs	20-80	"
Morgó	17-40	"
Agárdi	74-30	"
Busi	5-20	"
Eötvös	223-57	"
Apaffy	164-02	"
Városistálló udvarán	34-86	"

Kut-utcán	109-23	m ²
Nyl	5-60	"
Kétmalom-utca	7—	"
Hadházi	51-52	"
Darabos	187-43	"
Kasza	126-68	"
Gönci	51—	"
Füvészkert	31-32	"
Bethlen	39-85	"
Honvéd	32-70	"
Hajó	29-30	"
Kertész	30-20	"
Görbe	51-06	"
Csemete	427-90	"
Hortobágy	9-80	"
Kar	148-14	"
Mester	111—	"
Hatvan	334-25	"
Garai-utcán	68-12	"
Csokonai-utcán	8-90	"
Tanító	67-80	"
Csap	14-25	"
Piac	10—	"
József kir. herceg-utcán	37-08	"
Pásti	15—	"
Simonffy	80-95	"
Hal	8—	"
Nemzetőr	22-20	"
Arany János	27—	"
Miklós	14-70	"
Török Bálint	16-12	"
Erzsébet	15—	"
Boldogfalvai	43-60	"
Barna	29-16	"
Petőfi-tér	74-32	"
Lorántffy-utcán	60-36	"
Pacsirta	7-25	"
Degenfeld-tér	87-77	"
Vigkedvű Mihály-utcán	71-80	"
Méliusz-tér	45-77	"
Czegléd-utcán	32-80	"
Nap	20—	"
Kandia	75-38	"
Kigyó	164-01	"
Burgundia-utcán	5-50	"
Zápolya	19-60	"
Csillag	62-40	"
Virág	108-23	"
Összesen	3576-45	m ²

Éltéglaburkolat készült és javított:

Vár-utca	3-75	m ²
Veres-utca	9-25	"
Péceli	14—	"
Sarok	7-80	"
Fazekas Mihály-utca	5-76	"
Percecs	7-45	"
Morgó	4-80	"
Agárdi	13-68	"
Busi	30-89	"
Eötvös	30-19	"
Apaffy	131-30	"
Város istálló udvar	187-50	"
Kut-utca	5-72	"

A törvényhatósági uthalózatból a debreczen—békés—egri, debreczen—nyirbátori törvényhatósági utaknak a Debreczen város területére eső szakaszaira vonatkozólag az állam-építési hivatal műszaki műveletet készített, melynek alapján a kereskedelemügyi miniszterium a közigazgatási bejárást elrendelte és a bejárást eszközölte.

Megemlítem azt, hogy a közevetvám terhére kiépített és fentartott utvonalak hossza Debreczenre 310.942²⁵/₁₀₀ □ m.; a közevetvám 1907. évi jövedelme: 169.204 K 19 f.; ebből vasuton beszedett összeg 107.333 K 26 f., ebből a sorompóknál befolyt 61.870 K 93 f.

(Folyt. köv.)

Körendeletek.

55.444/I. b./1908. B. M. számú körendelet.

A bosznia—hercegovinai községi előjáróságokhoz intézendő hivatalos megkeresések tárgyában.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság első tisztviselőjének.

Abból az alkalomból, hogy itteni hatóság részéről Bosznia—Hercegovina területén fekvő egyik község előjáróságához intézett megkeresés csak kormányhatósági beavatkozás után nyert elintézt és ekkor még az sem volt megállapítható, hogy a megkeresés az illető községhez megérkezett-e, az eljárást cs. és kir. közös pénzügyminiszter ur, az Ó felsége személye körüli m. kir. miniszter urat arról értesítvem, hogy kívánatos volna, hogy Bosznia—Hercegovinában levő községeket illető hatósági megkeresések a községi hatóságok helyett inkább a serajevói országos kormányhoz intézzenek, miután az egyébként is csak rövid idő előtt szervezett községek, megfelelően berendezett, illetőleg felszerelt községi hivatalok hiányában nincsenek abban a helyzetben, hogy külső hatóságokkal levelezhessenek.

Erről a Czimet tudomás és hatáskörében a megfelelő intézkedések megtétele végett értesítem.

Budapest, 1908. évi szeptember 22-én.

Andrásy s. k.,
belügyminiszter.

6858/1908. alisp. sz.

Csongrád vármegye alispánjától.

Valamennyi törvényhatóságnak.

Van szerencsém a t. társörvényhatóságot értesíteni, hogy a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Kiskunmajsa községben tartozott Mérgespuszta Csongrád vármegye tisztánimeni járásába kebelezetve át, önálló kisközséggé alakult s az addig a tisztánimeni járásbeli Horgos községhez csatolt Öttömös puszta hasonlóképp kisközséggé alakulván, előbbi Puztamérges, utóbbi Öttömös elnevezésével f. évi október hó 1-ével működését megkezdte. Kőrjegyzőség székhelye: Puztamérges.

Szentesen, 1908. évi szeptember hó 24-én.

Olvashatatlan aláírás.

alispán.

120.101.
X.
/1908. B. M. számú körendelet.

A büntető novella (1908. XXXVI. t.-c.) alkalmazására vonatkozó adatszűjtés szabályozása.

(Valamennyi törvényhatóságnak)

A büntető törvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908. XXXVI. t.-c. hatálybaléptetése alkalmából felhívom a Cimet, figyelmeztesse az alá rendelt közigazgatási hatóságokat, mint rendőri büntető bíróságokat, hogy az 1909. évi január hó 1-ig a kihágási ügyekről a statisztikai hivatalhoz az adatszolgáltatást a 134.618—1901. B. M. sz. rendelet szerint kell teljesíteni a büntetés végrehajtását feltételesen felfüggesztő jogerős ítéletekről is ugyanolyan módon, mint az egyéb — nem felfüggesztő — jogerős büntető ítéletekről.

Utasítsa továbbá a Cím a rendőri büntető bíróságokat, hogy az 1908 augusztus hó 17-én 20.002—1908. I. M. sz. a. kiadott rendelet értelmében a büntetést feltételesen felfüggesztő ítéletekről vezetett nyilvántartó könyvből az 1908. évi október hó 1-től 1908. évi december hó 31-ig bezárólag bejegyzendő adatokat felvevük, mindig csak egyik oldalukra írva, annak idején másolatossá le s e másolatokat 1909. évi január hó 15-ig a belügyminiszteriumhoz terjesszék fel.

Budapest, 1908. évi október hó 8-án.

A miniszter helyett:

Hadik s. k.,
államtitár.

! Ez a körendelet Flutórára is kiterjed.

Hírek.

— **Hitelesítő közgyűlés.** Weszprémy Zoltán főispán elnökelete alatt hitelesítő közgyűlés volt folyó hó 2-án, melyen a legutóbbi tárgysorozatot hitelesítették.

— **A pótdadó százaléka.** Debreczen sz. kir. város 1909. évi költségelőirányzata a legutóbb tartott közgyűlés határozata szerint a következő bevételi és kiadási tételeket mutatja:

Rendes bevételek	2.826,511 K 16 f
Rendkívüli bevételek	374,400 K — f
Összesen	3.203,921 K 16 f
Rendes kiadások	2.882,427 K 72 f
Rendkívüli kiadások	515,538 K 10 f
Összesen	3.397,965 K 82 f

Az összes bevételek és kiadások között tehát 194,044 K 66 f hiány mutatkozik, mely 18.5% pótdádonak felel meg. (Hol van hát a 83% pótdadó, melyet Márton Imre bizottsági tag ur profétai lélekkel megjósolt? Szerk.)

— **Kiteleplítés.** Trnka Ferencné és társa gépjávitó műhelyüket az ispotálylosra akarják kiteleplíteni és itt kérnek 800 négyzetölög földet, ölenként 4 koronáért. A jog- és pénzügyi bizottság megbizta a főmérnököt, hogy nézzen más terület után és ehhez képest fog intézkedni, illetve a közgyűlés elé javaslatot tenni.

3607/1908. éln.

35,652
1908. sz.

Magy. kir. államvasutak üzemeltetőség Debreczen.

Versenybírálati hirdetmény.

Debreczen szab. kir. város törvényhatósági utainak fentartásához és továbbépítéséhez 1909. évi január hó 1-től 1914. évi december hó 31-ig terjedő hat éven át szükséges kő- és kavics anyagok szállításának és az esetleg szükséges burkolatok építésének biztosítására folyó 1908. évi november hó 28-án délelőtt 11 órakor zártajánlati versenybírálatás tartatik.

Ajánlatok csakis a kiadott ajánlati űrlapon tehetők, s öt pecséttel lezárt borítékban nyújtandók be 1908. évi november hó 28-án délelőtt 10 óráig a polgármesteri hivatalban.

Az ajánlat borítékán következő felirat alkalmazandó:

„Ajánlat Debreczen sz. kir. város törvényhatósági utainak kőszállítási és burkolati szükségletére“.

Minden ajánlattevő köteles ajánlatához 1500 K-t bánatpénzül készpénzben, vagy óvadékképes érték-papírban folyó 1908. évi november hó 27-ének déli 12 órájáig a városi pénztárnál letenni s a letéti-jegyet ajánlatához mellékelni.

Minden ajánlattevő köteles az általa ajánlatba hozandó kőből minden kiírt alakzatnak megfelelően legalább 1—1 minta-darabot saját pecsétjével ellátva folyó 1908. évi november hó 27-én déli 12 óráig a városi mérnöki hivatalba (Simonffy-utca 2/b. II. emelet) beszállítani s a minta darabok átvételéről a hivatal által kiállított elismervényt ajánlatához csatolni.

Csakis hazai bányákban termelt kőanyag ajánlató.

Azon ajánlattevők, kik a Debreczen sz. kir. várossal ily vállalati összeköttetésben ez idő szerint nincsenek, kötelesek szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonyítványaival igazolni, melyhez bányatelepük tartozik.

Azon ajánlatok, melyek ezen hirdetménynek, vagy a vállalati feltételeknek nem felelnek meg, vagy a kitűzött határidőn túl adódnak meg; távirati s utóajánlatok figyelembe nem vételnek.

A beérkezendő ajánlatok folyó 1908. évi nov. hó 28-án délelőtt 11 órakor a városi kistermében nyilvánosan bontatnak fel.

A vállalati feltételek, melyek a vállalat tárgyat képező kőszállításokat és burkolási munkákat felsorolják, a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet) 1 koronáért megszerezhetőek.

Az ajánlati űrlapok ugyanott díjtalanul adatnak ki.

Ajánlattevő ajánlatával mindaddig kötelezettségben marad, míg az ügyben véghatározat hozatik.

A város fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok közt szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a szállítást és munkákat más uton biztosíthassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalától 1908. évi november hó 3-án.

Kovács József,

polgármester.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak debreczeni üzemeltetőségének 1909., esetleg a következő 1910. és 1911. években, pályafentartási célokra, faanyagokra lesz szüksége, melyeknek biztosítása végett nyilvános pályázatot hirdet.

A jövő 1909. évben körülbelül az alább felsorolt fákra lesz szüksége, a következő években szüksége faanyag mennyisége, a szállítási évet megelőző őszen közöltetik szállítóval, mely az alábbi mennyiségnél korlátlanul nagyobb, vagy kisebb is lehet.

erdei fenyő deszka pályafentartási célra	25 köbméter
jegenye " " " " "	2100 " "
luc " " " " "	20 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	165 " "
szélmetszetten fenyő deszka	1050 " "
metsett jegenye fenyőfa 12 mtr. hosszúig	3155 " "
faragott tölgyfa bezárolag 4 mtr. hosszúig	2640 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	235 " "
faragott tölgyfa 4, bezárolag 7 mtr. hosszúig	2135 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	315 " "
faragott tölgyfa 7, bezárolag 9 mtr. hosszúig	10 " "
metsett tölgyfaléc	50 " "
metsett fenyőléc	540 " "
metsett jegenye fenyő palló	1420 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	70 " "
metsett lucfenyő palló	15 " "
ugyanaz, légszáraz állapotban	15 " "
tölgyfa palló	875 " "
ugyanaz, légszáraz állapotban	125 " "
tölgyszálla egyenes, hántva	245 " "
fenyőszálla	530 " "

Az 1909. és esetleg 1910. és 1911. években szükséges faanyagok ugyanazon év április hó végéig szállítandók be.

A debreczeni üzemeltetőség kiköti, hogy a fentebb közölt, vagy a következő évekre megrendelendő mennyiségeknél 10% többlet, esetleg kevesebbet vehessen igénybe.

As szállításnál irányadóak a 122.291—96. számú általános, valamint a pályafentartási fák szállítására vonatkozó 35.334—908. számú különleges szállítási feltételek.

A pályázati feltételek alapján készülő ajánlatok legkésőbb 1908. évi november hó 30-ik napján déli 12 óráig nyújtandók be a debreczeni üzemeltetőség I. általános osztályánál, a bánatpénz pedig 1908 november hó 29-én déli 12 óráig teendő le az üzemeltetőség debreczeni gyűjtőpénztáránál.

A pályázati feltételek és méretjegyzékek mindenik üzemeltetőségénnél megtekinthetőek, a debreczeni üzemeltetőségénnél díjtalanul megszerezhetőek.

Az általános szállítási feltételek, valamint a p-fentartási fák szállítására vonatkozó különleges feltételek mindenik üzemeltetőségénnél megtekinthetőek, de készpénz fizetés ellenében (50 illetőleg 20 fillérért) az igazgatóság budapesti nyomtatványtáránál Andrassy-ut 73—75. sz. a. szerezhetőek meg.

Határidőn belül érkezett és bánatpénzzel ellátott ajánlatok fogadottnak el tárgyalás alapjául, elkészült, vagy táviratilag tett ajánlatok nem vételnek figyelembe.

A m. kir. államvasutak üzemeltetőség Debreczen.

(Dátányomás nem díjazatik.)